

УДК 631: 331. 217

ЕКОНОМІСТУ - МЕНЕДЖЕРУ - ФІЛОСОФСЬКУ ПІДГОТОВКУ

М.С. Філянін

Одеський державний аграрний університет

Ключові слова: менеджер, філософія, світогляд, економіст, навчання.

Анотація. В статті розглядається проблема формування у студентів економічних факультетів вищих навчальних закладів наукового світогляду засобами навчально-виховного процесу.

Вступ. Світоглядна підготовка студентів є однією з головних у вузі. Однак теорія світогляду, як ядра духовності людини, все ще знаходиться на етапі розробки. В статті пропонується оригінальна концепція рішення проблеми на підставі філософської освіти студентів і досвіду їх навчання та виховання.

Аналіз останніх досліджень. Позитивними уявляються результати досліджень змісту світогляду на філософському етапі його еволюції та діалектики його системних компонентів, особливе економічного і політичного [1, 2, 3]. Історія самостійної України дає багатий фактичний матеріал, із аналізу якого логічне слідує висновок о дефіциті в нас духовності взагалі і наукової особливе.

Мета статті – розглянути проблему формування у студентів економічних факультетів вищих навчальних закладів наукового світогляду засобами навчально – виховного процесу.

Результати досліджень. Україна і в 2010 році продовжує перебувати у своєрідному перехідному періоді на шляху до розвиненої демократичної держави європейського типу. Це перехід від командно-адміністративної економіки до ринкової, від абсолютизації однієї форми власності до множини таких форм, до економічної волі; від державного тоталітаризму до демократичної політичної системи, від монополізму однієї політичної партії й однієї ідеології до партійного й ідеологічного плюралізму, до гласності, волі слова, до правової держави, до цивілізованого суспільства й загальнолюдських цінностей. Це дуже складний й суперечливий період в історії будь-якої держави, період подолання протиріч, недоліків, труднощів системного кризового стану. На жаль, Україна тут не є приємним виключенням. Майже двадцятилітній розвиток нашої держави на шляху самостійності й незалежності супроводжується економічною, політичною й ідеологічною кризою, які постійно поглиблюються. Найбільш суттєвою з них є економічна криза. У 2010 році суспільство змушене ставити перед собою завдання досягнення в недалекому майбутньому економічних показників 1999 року, масштабні ж перетворення стратегічного плану можуть зайняти десятиліття. Але все це означає зміну парадигм, тобто всієї сукупності ідейних установок і відносин стосовно досягнутого знання, мотивів діяльності, навчання й виховання поколінь людей, створення для них гідних матеріальних, духовних і соціальних умов життя.

Очевидно, що забезпечити економічний прогрес у країні можуть тільки професійно підготовлені кадри менеджерів і підприємців для всіх галузей економіки, основна маса яких перебуває поки що в аудиторіях економічних вищих навчальних закладів і факультетів, у тому числі й на економічному факультеті Одеського державного аграрного університету. Свій 50-илітній ювілей наш факультет зустрічає вагомими досягненнями у підготовці кадрів економістів для АПК України. Випускники факультету відрізняються не тільки глибокими знаннями зі своєї спеціальності, не тільки солідною практичною підготовкою, а тому завжди затребувані агропромисловим комплексом країни, але й патріотичною громадянською позицією, діалектичним стилем мислення, творчістю у своїй діяльності, орієнтацією на загальнолюдські цінності, високою духовністю.

Світоглядна підготовка студентів на факультеті є однією з найбільш пріоритетних. На її реалізацію зосереджені зусилля всього професорсько-викладацького складу, але головна відповідальність тут - на кафедрі філософії, історії й політології університету, оскільки всі її навчальні дисципліни є такими, що формують світогляд людини. Серед них

на першому місці знаходиться філософія - теоретична й методологічна основа сучасного історичного етапу в розвитку світогляду - філософського. Тому, вести навчально-виховний процес з цією дисципліною кафедра доручила основним своїм фахівцям - професорам і доцентам.

Крім безумовного забезпечення високої якості кожного заняття з філософії, кафедра постійно працює у напрямку створення для студентів навчальної й методичної літератури, адаптованої до специфіки їхнього фаху. За останні п'ять років філософи кафедри розробили й видали підручники з філософії й релігієзнавства. Обидва підручники мають позитивні відзиви, затребувані студентами й викладачами, видані двічі. Їхній зміст повністю відповідає навчальним програмам. Крім того, вони містять цікаві висловлення знаменитих філософів, короткі словники, тести й ексклюзивні опорні конспекти - формалізований зміст дисципліни.

За цей період опубліковано для студентів більше двох десятків методичних посібників і методичних рекомендацій, конспектів лекцій. Найбільш трудомісткими й інтелектуально витратними виявилися посібники з тестовими завданнями й самими тестами. Університет сьогодні активно впроваджує в навчально-виховний процес елементи Болонської освітньої системи. Нині поточний, модульний і екзаменаційний контроль знань студентів проводиться за тестами в електронному варіанті. При модульному контролі комп'ютер для кожного студента вибирає 50 тестів із 100, на іспитах - 100 з 500. Позитивний аспект такого контролю очевидний: під час визначення оцінки повністю виключається викладацький суб'єктивізм, а студента супроводжує впевненість, що оцінка його знань є справедливою. У той же час незмірно зростає відповідальність викладачів і кафедр за розробку тестів і, відповідно, за організацію й проведення навчального процесу. З одного боку, тести повинні охоплювати всю програму дисципліни, оскільки на іспитах викладач не має можливості через постановку додаткових питань уточнювати рівень знань студента; з іншого боку, тести повинні націлювати студентів на проблемне мислення, оскільки тестовий контроль знань приховує у собі можливість догматизування їхнього розумового процесу. Це означає те, що тести повинні постійно вдосконалюватися у міру оволодіння самими викладачами методикою їхньої розробки й змістовного наповнення, а на лекційних і семінарських заняттях студентам необхідне вчитися проблемному мисленню, здатності самостійно об'єктивно й адекватно оцінювати ступінь його істинності або хибності.

Наш досвід організації навчального процесу на основі широкого використання тестів підтверджує ту непорушну істину, що інтерес студентів до дисципліни, її привабливість для них, особливо до філософії з її найбільш широкими й глибокими абстракціями, значною мірою залежить від рівня практичної спрямованості викладання, практичної аргументованості його змісту. Для студентів - майбутніх економістів така спрямованість обумовлена законами й правилами економіки ринку. Тому в наших тестах з філософії ми передбачаємо їх змістовне специфічно економічне світоглядне наповнення. До них включено філософські питання сучасної науково-технічної революції як безпосередньої продуктивної сили суспільства, матеріального виробництва, продуктивних сил і виробничих відносин, законів їхніх взаємозв'язків, економічного базису, форм власності, форм розподілу, обміну й споживання виробленого продукту, попиту та пропозицій товарів і послуг на ринку, умов підприємництва й капіталізації виробничих процесів, економічної ролі держави у розвитку середнього й малого бізнесу, тощо. За такої спрямованості викладання, філософські поняття, судження й умовиводи, закони й категорії, філософська методологія пізнання й діяльності засвоюються студентами на рівні світоглядних переконань.

Філософія покликана формувати у студентів науковий світогляд, діалектичний стиль мислення, теоретичне світорозуміння, знання й уміння практичного застосування до всього проблемного розумового поля принципів пізнання й діяльності: об'єктивності, системності, історичності, детермінованості, цілісності, аксіологічності, спадкоємності. Ці принципи - теоретична й методологічна основа наукового світогляду. Його зміст утворює система поглядів, уявлень, переконань й ідеалів: природничо-наукових, економічних, політичних, правових, моральних, естетичних, релігійних, філософських, суспільно-

наукових. Філософські серед них посідають центральне місце, оскільки філософія завжди була, є й буде квінтесенцією своєї епохи, максимально можливим відображенням і вираженням сутнісних і змістовних характеристик історичного часу. Економіст повинен бути філософом.

Історія філософської думки в Україні - свідчення зростання нашого інтелектуального рівня. Якщо трактати митрополита Київського в 1050-1054 рр. Іларіона або князя Володимира Великого були релігійно-філософськими з перевагою в них моральних повчань, то наукова творчість академіка В.І. Вернадського в галузі біосфери й ноосфери була у той же час і одночасно й глибоко філософською, оскільки вона спрямована на дослідження умов і перспектив людського буття, збереження ощадливого використання енергетичних ресурсів планети, без відтворення й ефективного використання яких прогресивне економічне життя неможливе.

Науково світоглядна підготовка студентів – економістів в університеті - завдання не тільки філософських кафедр, тому що всезагальні принципи, закони й категорії універсальних теорій, пізнавальної і практичної діяльності фахівців – професіоналів засвоюються студентами не тільки на заняттях з філософії. Весь професорсько-викладацький склад університету - безпосередні його учасники. Тому ми, філософи, прагнемо працювати в тісному контакті з нашими колегами з інших кафедр. Ми постійно обмінюємося досвідом навчання й виховання студентів, проводимо спільні методологічні семінари й науково-методичні конференції, засідання кафедр, взаємні відвідування занять, постійно контактуємо на особистісному рівні. Разом з тим, ми глибоко розуміємо свою відповідальність перед Батьківщиною за підготовку спеціалістів – майбутніх керівників і реформаторів нашої економіки, тому постійно знаходимося у творчому пошуку оптимальної організації й ефективного проведення навчально-виховного процесу на кафедрі й в університеті. Підводячи підсумки своєї роботи на економічному факультеті ОДАУ в ювілейний для нього рік, ми визначаємо для себе мету на повну самовіддачу у вирішенні проблеми економічного відродження країни.

Висновки. 1. Розробка і проведення в країні економічних реформ вимагає наукових підходів щодо їх об'єктивного і системного обґрунтування. Зробити це можуть тільки такі працюючі суб'єкти, у яких світогляд є науковим. 2. Основи наукового світогляду формуються у молоді у процесі її навчання у вищих навчальних закладах. 3. Базовими для формування у студентів наукового світогляду є філософські дисципліни. Тому розробка філософських питань ринкової економіки є черговим завданням наукових досліджень.

Література

1. Сидоренко О.П., Філянін М.С. Філософія [Підручник] / О.П. Сидоренко, М.С. Філянін та ін.] – К.: «Знання», 2008 – 891 с.
2. Сидоренко О.П., Філянін М.С. Релігієзнавство. / [Підручник] / О.П. Сидоренко, М.С. Філянін та ін.] - К.: «Знання», 2008 – 470 с.
3. Білодід Ю.М. Філософія: український світоглядний акцент / Ю.М. Білодід. - К.: «Кондор», 2006. – 356 с.

Філянін Н.С. **Економисту – менеджеру - філософську подготовку**

Аннотація. В статті розглядається проблема формування у студентів наукового мировоззрення засобами учебно-воспитательного процесса.

Ключевые слова: мировоззрение, менеджер, философия, экономист, учеба.

Filyanin N.S. **Philosophical training to economist - manager**

Summary. The article addresses the problem of providing students of economic faculties scientific worldview by means of the educational process.

Key words: world view, manager, philosophy, education.